

TAULA RODONA – CIRC I DIVERSITAT FUNCIONAL

“EL CIRC COM A EINA D’INCLUSIÓ SOCIAL”

Data: 20/03/2014

Hora: de 18.30 a 20 h

Lloc: Ateneu Popular 9 Barris

PRESENTACIÓ DE LA TAULA RODONA

L’Antonio Alcántara inicia la taula rodona. En nom de la comissió de formació i circ social de l’Ateneu, contextualitza on som, l’equipament de l’Ateneu Popular de 9 Barris i explica l’adaptació puntual que s’ha fet a l’espai per ubicar l’acció. S’han fet els agraïments a l’Escola Infantil de Circ (EIC), a l’Heroica Associació de Mares i Pares de l’Escola de Circ de l’Ateneu (HAMPA), al personal del bar i al tècnic.

Exposa que en els inicis de l’Ateneu Popular 9 Barris (AP9B) es comença a treballar amb el circ. Apareixen diverses propostes que utilitzen el circ social com a eina educativa i de transformació social (actualment treballant amb uns 500 infants i joves que passen per diverses accions en què es comparteix la mateixa finalitat pedagògica). En aquest marc, el 2005 comença la intervenció amb persones amb diversitat funcional.

Entenem el circ social com un procés d’ensenyament-aprenentatge de tècniques circenses, que té com a finalitat la inclusió de persones en situació de risc social i el desenvolupament de la seva comunitat. En una proposta pedagògica d’aquest tipus s’aconsegueix estimular la creativitat i promoure les aptituds socials dels participants. Aquests poden millorar i desenvolupar les seves facultats relatives a la cooperació, la solidaritat, l’esforç, la superació, la comunicació, l’autoestima i la participació a partir de l’aprenentatge de tècniques com el trapezi, l’acrobàcia, els malabars, els equilibris i la seva posterior mostra. A l’Ateneu Popular 9Barris treballem el circ com a eina educativa des del seus inicis l’any 1977.

S’emmarca la taula rodona com una de les propostes complementàries de la Formació de Formadors/es en Circ Social. En aquesta taula es tracten aspectes i continguts treballats al curs realitzat aquest cap de setmana passat amb 25 alumnes de tot l’Estat, meitat del món del circ i meitat del món de l’educació.

Els continguts que s’ha demanat als ponents que es treballin concretament amb la taula rodona, és que ens permetin entendre la inclusió social com a dret, els beneficis socials, psicomotrius derivats de treballar el circ i l’art amb persones amb discapacitat i sense, i conèixer pràctiques/projectes concrets.

Taula Rodona

Circ i diversitat funcional

El circ com a eina d'inclusió social

○ Toni Artal,
Educador Social especialitzat en escola inclusiva.

○ Carolina Ibañez,
Membre de l'Associació de discapacitats Adimir de Montcada i Reixac.

○ Nària Loras,
Monitora i responsable de comunicació del grup de Teatre Ganyotes amb persones amb diversitat funcional.

○ Álvaro Guerrero,
Professor de Circ Social, membre de l'equip pedagògic de l'Ateneu Popular 9 Barris.

Dinamitzada per la comissió de formació i circ social de l'Ateneu.

Dijous 20 de març a les 18.30h

www.ateneu9b.net C/Portlligat, 11-15
08042 Barcelona

Obd: L3 Roquetes - L4 Trinitat Nova Sortida 2 Rda. De Dalt
341 93 350 94 75 info@ateneu9b.net

l'ateneu
popular 9 barris

FOTO: Handi Circus - Bruxelles

PRESENTACIÓ DELS PONENTS

Dinamitza: Antonio Alcántara. Coordinador de l'Àrea de Formació i Circ Social de l'Ateneu Popular 9 Barris.

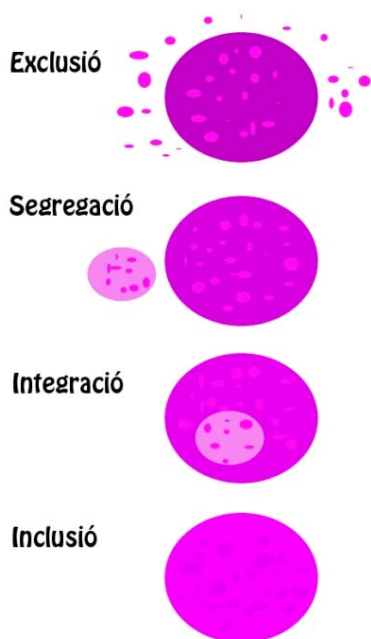
Es demana als ponents que primerament es presentin breument:

- **Toni Artal:** Educador Social especialitzat en l'escola inclusiva. Cap d'estudis en l'Escola d'Educació Especial ASPASIM.
- **Carolina Ibáñez:** Membre de l'Associació de discapacitats ADIMIR de Montcada i Reixac.
- **Núria Loras:** Monitora i responsable de comunicació del grup de Teatre Ganyotes, amb persones amb diversitat funcional.
- **Alvaro Guerrero:** Professor de circ social i membre de l'equip pedagògic de l'Ateneu.

INCLUSIÓ SOCIAL I DRET. TONI ARTAL

Treballa en la fundació ASPACIM, amb persones amb pluridiscapacitats. Aquesta té 75 anys d'experiència, es distribueix amb quatre àrees de treball: taller ocupacional, llar residencial, centre d'educació especial i centre de recursos de l'escola inclusiva.

Ens planteja una línia històrica per entendre com socialment ha avançat el concepte d'inclusió en l'entorn/l'àmbit escolar.

Partim del concepte d'exclusió, entès com la falta directa de recursos cap al col·lectiu de persones amb discapacitat física i intel·lectual. Fins al 1932, que amb l'aparició de la fundació APACIAM s'ajunta aquest col·lectiu de destinataris en un mateix entorn. Els infants comencen a anar a escoles ordinàries però no hi ha flexibilitat, així que s'han d'adaptar a les estructures establertes. Gràcies a les famílies i l'avanç en matèria de drets, es van construir escoles especials i manicomis, passant a un model més segregatiu.

Apareix el concepte d'integració quan s'ubiquen aquests infants dins l'escola amb la resta de companys/es. Tot i això, aquest model produïa certa frustració en l'alumnat amb diversitat funcional, ja que havien d'adaptar-se al rendiment i al funcionament de l'escola ordinària. Els professionals actuen com a enllaç, donen suport a totes les parts implicades per tal d'aconseguir aquesta flexibilitat per part del centre i trencar amb les barreres mentals.

Actualment s'està lluitant amb el concepte d'inclusió, amb la finalitat d'aconseguir la figura d'educació especial dins les escoles ordinàries. Planteja que aquest aspecte s'aconsegueix adaptant els projectes i els processos d'aprenentatge al ritme individual. Aquest fet aporta un aprenentatge de valors important per a la resta del grup, s'adquireix un valor més significatiu i augmenten les relacions d'aquests individus amb l'entorn.

Durant la seva exposició, ens remarca la importància de concebre la inclusió com un dret. Explica que les persones amb discapacitats tenen els mateixos drets i que s'està lluitant per tal d'aconseguir aquesta inclusió en els diferents àmbits. Exposa que a l'Estat espanyol, s'ha signat i ratificat el conveni d'educació especial i la regulació a la comunitat de Catalunya, que defensa la igualtat d'oportunitats tant en l'àmbit educatiu com en el d'oci i temps de

lleure.

Després de l'exposició, es visualitza un conte que tracta de la inclusió:

"Por cuatro esquinitas de nada", de Jeromo Ruillier.

Enllaç: https://www.youtube.com/watch?v=DBjka_zQBdQ

BENEFICIS DEL CIRC I L'ART. CAROLINA IBÀÑEZ

Explica que ADIMIR treballa el concepte de la inclusió a través de l'art. Específicament en l'àmbit del temps de lleure i l'àmbit de la cultura, entenen que aquests espais constitueixen una eina de formació i inclusió. Esdevenen un context important i positiu per transmetre valors i per formar un espai de relació. Per exemple en el circ social.

Exposa la seva experiència com a mare i membre en l'associació ADIMIR, on a partir dels recursos del barri, les AMPA organitzaven activitats extraescolars amb escoles especials, ordinàries i compartides del barri de Montcada. Així van apropar-se a un extraescolar de circ social que es portava a terme a l'escola Reixac.

D'aquí sorgeix una experiència pilot. Els destinataris eren un grup d'infants, entre aquests, una part del grup eren persones amb necessitats especials. L'objectiu era aconseguir la inclusió dels membres en el grup. Per això feien falta una sèrie de recursos, monitors de suport i assessorament.

Es millora la convivència entre els infants amb discapacitats i sense. Ens parla de la figura del *nen matalàs* on dins el grup d'iguals un nen/a integra un altre nen/a. El projecte crea una oportunitat per compartir, a més de generar beneficis en aquests infants, es crea un desenvolupament en la comunitat, on es promouen les aptituds socials dels participants.

Després de tres anys de procés compartit, els resultats visibles d'aquesta intervenció són que augmenta la dignitat dels usuaris. Actualment, treballant el *circmotricitat* es fan visibles beneficis emocionals, físics i relacionals. Remarca la importància d'actuar sobre l'entorn per tal d'aconseguir la inclusió. Aquesta tasca s'aconsegueix amb la suma de tots els esforços i recursos.

Per portar a terme una actuació d'aquestes característiques s'ha de passar un procés: planificar, definir els destinataris i el perfil que tenen, treballar de forma conjunta, crear estratègies per a cada infant, treballar de forma cooperativa, anticipació de les activitats en els usuaris, elaboració del material i coordinació amb els diferents agents.

EXPLICACIÓ DEL PROJECTE 3/4 DE CIRC. NÚRIA LORAS

L'associació les Ganyotes neix fa vint anys. Treballen amb la tècnica artística del teatre per incidir en diferents aspectes amb el col·lectiu de discapacitats.

Actualment treballen amb la creació de l'espectacle *¾ de circ*. Són més de 40 destinataris que fan d'actors i actrius. En el grup hi ha una gran diversitat de discapacitats físiques i intel·lectuals, els monitors/es que treballen el desenvolupament de l'espectacle, l'adapten als diversos participants que tenen. Aquest procés dura tres anys de creació.

L'equip de professionals que estan de monitors/es són voluntaris que realitzen diversos assessoraments per tal d'adequar les seves actuacions.

L'equip de professionals acompanya el procés, realitzant tasques en relació amb la selecció musical, treball de la dansa, attrezzo, maquillatge, vestuari..., però la creació de l'espectacle l'elaboren els mateixos destinataris.

Comencen a introduir el circ amb l'espectacle per tal de treballar altres capacitats i aptituds que el recurs ofereix. Durant els assajos, treballen en dos grans blocs, el treball individual i posteriorment el treball grupal (posada en escena, silencis, respecte...), amb la finalitat que tothom tingui el seu paper dins l'escenari.

El finançament del projecte s'aconsegueix a partir de la implicació de les famílies per trobar patrocinadors, a partir de presentar-se a concursos o amb el crowdfunding.

Després de la intervenció de la Núria, es passa un vídeo en què podem visualitzar com és la intervenció que fan a partir del projecte de les Ganyotes.

Enllaç: Espectacle *3/4 de circ* de la Cia Ganyotes: <http://vimeo.com/67334590>

EXPLICACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA EN ELS PROJECTES DE L'AP9B. ALVARO GUERRERO

Durant la seva exposició, explica els projectes de circ i discapacitat de l'Ateneu i com es dirigeixen aquestes intervencions.

Explica que inicialment va ser un repte per a l'equip de formadors de l'equipament, que van començar a formar-se i a millorar la seva actuació a partir de l'experiència.

Experiència que adquireixen treballant conjuntament amb els projectes amb adults com el centre ocupacional Can Carreras, el projecte amb infants amb autisme del programa de l'associació ADIMIR, IntegrARTE, i a través del projecte amb Baró de Viver, entre d'altres.

L'actuació que es fa a través del circ social, amb els diversos grups de participants, és realitzar un procés d'ensenyament-aprenentatge de les tècniques circenses, que té com a finalitat la inclusió d'aquestes persones i el desenvolupament de la comunitat.

Dins aquestes propostes pedagògiques, s'aconsegueix estimular la creativitat i promoure aptituds socials en els participants i els ajuda a potenciar el seu nivell de psicomotricitat.

L'actuació dels formadors va dirigida a plantejar-se objectius reals i adequar el procés de cada participant.

Generalment un dels aspectes que treballen més és com connectar amb els destinataris, com establir aquesta relació per tal d'augmentar la seva intenció i les ganes d'aquests. A través de les intervencions que es fan amb tallers de circ social, potencien el seu protagonisme i el reconeixement dels participants. Exposa que, per tal d'aconseguir elaborar una actuació adequada, cal treballar amb xarxa amb els altres agents implicats.

Per finalitzar, es visualitza el vídeo de final de curs amb el centre ocupacional Can Carreres.

Circ: Formació i Educació per la comissió de formació i circ social de l'Ateneu Popular de 9 Barris.

CONCLUSIONS

L'Antonio fa el tancament, exposa una sèrie de conceptes rellevants que han aparegut al llarg de l'exposició dels diferents ponents i que conviden a la reflexió, abans de passar al torn de preguntes.

Els conceptes són els següents:

- Dret	- Dignitat	- Protagonisme
- Recursos	- El truc	- Procés
- Equip.	- Recorregut	- Espai comú
- Treball cooperatiu	- Treball progressiu	- Treure les pors
- Inclusió	- Un infant n'integra un altre	- Evolució

RODA DE PREGUNTES

Durant aquest espai, sobre una ronda de preguntes al públic, les aportacions estan dirigides a agrair el treball que es fa i a reconèixer que és una tasca complicada. Es fan diverses intervencions en què es parla dels temes següents:

La mare d'un nen amb diversitat funcional explica que han trobat un camí molt difícil en tots els sectors en què es relaciona el seu fill, que es troben amb una estructura construïda, la por de la societat converteix la crisi econòmica en una crisi de valors, que endarrereix la societat en matèria de drets i oportunitats. Agraeix la tasca que s'està fent en relació amb l'àmbit del lleure.

S'exposa l'experiència d'una treballadora en l'àmbit de l'escola, explica que els entren recursos, però que aquests són poc reals per l'INS. Es troben amb reptes estructurals i s'ha de moure la base, ja que és complicat trencar amb les barreres mentals de molts agents del sector.

Relacionant-ho amb la intervenció anterior, la Núria Loras explica que actualment encara queda molta feina pel que fa a trencar amb les barreres mentals; exposa l'experiència amb Les Ganyotes, explica la dificultat per actuar en un teatre normal, els programadors culturals no conceben aquest espectacle com qualsevol altre.

Una intervenció analitza una degradació en tots els àmbits, això ens genera reptes per relacionar-nos. Les persones més vulnerables pateixen els afectes d'aquesta realitat; per tant, s'han de sumar esforços per donar la volta a aquesta situació.

Hauríem d'intentar no parlar del diagnòstic, perquè referint-nos a les capacitats i les característiques tendim a posar etiquetes. Parlar de diversitat és un concepte més adequat per buscar la normalitat.

Les diverses actuacions s'han de dirigir a col·lectius de destinataris formats per persones amb discapacitats i sense, per tal de fer un pas més en la inclusió del col·lectiu.

S'exposa la importància de treballar en xarxa dins la comunitat, per treballar en aquesta línia de la inclusió s'han d'aprofitar tots els recursos que ofereix el territori (agents i equipaments).

També es fan aportacions en relació amb entitats i projectes que treballen amb objectius similars, per exemple la Faula Teatre, o la companyia de Malalts Mentals de Tarragona, on el 2015 es farà una fira de malaltia mental i art.

TANCAMENT

El tancament de la taula rodona és a càrrec de l'Antonio, que resumeix l'acció parlant dels termes inclusió social, de l'art i dels beneficis que ofereix en relació.

Agraeix l'assistència als ponents i al conjunt d'assistents.

Finalment aprofita per donar informació interessant referent a la programació de l'AP9B.

La sintetització i la redacció del document han estat elaborades per l'Aïda Ballester i la Marina Busquets.

